

Reakce EREF na veřejnou konzultaci Evropské komise o pokynech pro členské státy o vymezení oblastí urychleného využívání obnovitelných zdrojů energie

Únor 2024

EREF vítá plány na urychlení a zjednodušení postupů udělování povolení pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie, jak je stanoveno v novelizované směrnici o obnovitelných zdrojích energie (REDIII).

Začlenění přechodných opatření z loňského Mimořádného nařízení do Směrnice o obnovitelných zdrojích energie urychlí nová zařízení a související rozšiřování sítě, což je nyní v prvořadém veřejném zájmu, a mělo by výrazně snížit zdlouhavé a zatěžující postupy pro realizátory projektů, investory, výrobce i provozovatele sítí. Podle nových pravidel navazujících na směrnici RED III budou členské státy muset zavést kratší procesní lhůty a vymežit oblasti urychlení. Již definované oblasti by byly osvobozeny od opakovaného posuzování vlivů na životní prostředí při instalaci nových zařízení, a repowering by zahrnoval pouze posouzení vlivů na životní prostředí, které je relevantní pro změnu původního projektu.

Článek 15c RED III stanovuje, že vnitrostátní orgány mohou do konce února 2026 označit oblasti s nízkými riziky pro životní prostředí jako oblasti s urychleným využíváním obnovitelných zdrojů energie. Směrnice dává členským státům možnost vyloučit z těchto oblastí biomasu a vodní energii.

Vzhledem k tomu, že změna klimatu postupuje rychleji, než se předpokládalo, musí dekarbonizace naší společnosti a průmyslu také probíhat mnohem rychleji. EREF zdůrazňuje, že aby bylo možné tento ambiciózní úkol splnit a dosáhnout větší energetické nezávislosti, je třeba využívat všechny technologie obnovitelné energie.

V úvodu našich návrhů na kvalitní metodický dokument bychom chtěli předem zdůraznit, že **urychlovací oblasti musí být otevřené všem obnovitelným zdrojům energie**. Dokument s pokyny by se neměl diskriminačně zaměřovat pouze na větrné a solární projekty na pevnině a na moři.

Navíc je důležité, aby tato příručka umožnila členským státům rozšířit škálu oblastí urychlení obnovitelných zdrojů energie a přidala tak obnovitelné zdroje energie potřebné pro zajištění udržitelného vytápění a chlazení.

Co se týče našeho příspěvku k účinným pokynům Komise EU pro členské státy, EREF připomíná, že již předchozí směrnice o OZE (EU) 2018/2001 posílila bioenergii i vodní energii jako technologie splňující přísné podmínky dle právních předpisů EU a vnitrostátních právních předpisů o ochraně přírody a vod. Případné vyloučení jednotlivých

technologií obnovitelných zdrojů energie z urychlených oblastí by bylo v rozporu s podporou obnovitelných zdrojů energie, což je původní účel této směrnice. Takové vyloučení by rovněž znemožnilo významný místní a regionální příspěvek k transformaci energetického systému směrem ke společnosti založené na 100 % obnovitelných zdrojích energie. Bylo by systémovou chybou diskriminovat některé technologie obnovitelných zdrojů energie a podcenit jejich významný sociální a environmentální přínos pro místní integrovanou systémovou změnu, a to i v rámci současné snahy o urychlení.

Díky nejnovějším inovativním technickým řešením jdou malá vodní energie a dobrý ekologický stav řeky ruku v ruce.

V pokynech je třeba objasnit, že vodní energie neohrožuje ekologický stav řek v případě, kdy jsou splněny ekologické požadavky, např. dostatečné ekologické průtoky (minimální průtoky vody) a podpora migrace ryb. Ekologický monitoring vodních toků velmi často odhalí úseky vodních toků využívaných pro výrobu energie, kde je nejen minimální rozdíl oproti nevyužívaným úsekům, ale někdy i speciální biodiverzita odolná vůči průtahu.

Uplatňování převažujícího veřejného zájmu členskými státy nesmí rozlišovat mezi vodními elektrárnami podle jejich velikosti a de facto vylučovat ty nejmenší, protože většina z nich nebude mít prostředky na financování dodatečných studií, které vzniknou neuznáním převažujícího veřejného zájmu jejich projektů. Malé vodní elektrárny poskytují významné pozitivní environmentální externality, jako je doplňování podzemních vod, rezerva biologické rozmanitosti a ochrana před povodněmi. Evropský průmysl malých vodních elektráren je považován za světovou špičku, která nabízí kompletní škálu technických řešení, jež splňují i ty nejpřísnější zákony a předpisy v oblasti životního prostředí. To by se mělo odrazit i v dokumentu s pokyny – také s ohledem na ambice evropského průmyslu Net Zero.

Přibližně 25 000 malých vodních elektráren dodává ročně elektřinu 13 milionům domácností v EU a již nyní přispívá k dekarbonizaci EU tím, že šetří emise CO₂ z výroby energie.

V pokynech je třeba zdůraznit přínos malých vodních elektráren ke stabilitě sítě, zajištění bezpečnosti dodávek a možnosti black startu. Nedávné posouzení potenciálu malých a mikro vodních elektráren v EU odhaduje, že za nejpřísnějších ekologických omezení je možné ročně vyrobit o 79 TWh více zelené elektřiny.¹ Malé vodní elektrárny proto mohou

¹Quaranta, E., Bódis, K., Kasiulis, E., McNabola, A., & Pistocchi, A. (2022). Is there a residual and hidden potential for small and micro hydropower in Europe? A screening-level regional assessment. *Water Resources Management*, 36(6), 1745-1762.

významně přispět k dosažení cílů programu REPowerEU, jimiž je zvýšení energetické nezávislosti Evropy a urychlení dekarbonizace.

Všechny členské státy by měly naplánovat urychlené oblasti, aby podpořily výstavbu nových vodních elektráren na již existujících přehradách a modernizaci a posílení stávajících vodních elektráren - za předpokladu, že bude zajištěno udržitelné využívání vodní energie. Tímto způsobem mohou členské státy rozvíjet a využívat potenciál vodní energie, aby i nadále zůstala významným a udržitelným příspěvatelem k obnovitelným zdrojům energie za účelem nahrazení fosilních a jaderných elektráren.

Příkladem potenciálních oblastí urychlení jsou stávající příčné stavby, které nejsou pro ryby průchodné. Podle Rámcové směrnice o vodě (WFD) musí být do roku 2027 dosaženo kontinuity řek. Vymezení těchto oblastí jako oblastí urychlení by zrychlilo proces a usnadnilo realizaci.

Stejně zásadní je zahrnutí bioenergetiky do vymezení oblastí urychlení. Vědecké studie ukazují, že výroba bioplynu a biometanu může přinést pozitivní externality včetně ekonomických, sociálních a environmentálních přínosů. Projekty zaměřené na bioplyn a biometan přispívají k úsporám nákladů, snižování emisí skleníkových plynů, vytváření pracovních míst a lepšímu nakládání s odpady.² V souvislosti s bioplynem a biometanem by EREF rád požádal, aby se dokument s pokyny zabýval následujícími body:

Jakmile budou odstraněny překážky, jako např. dlouhá doba pro získání povolení, odvětví bioplynu a biometanu bude mít značný potenciál pro zajištění nových výrobních kapacit: hlavní výrobní technologie, anaerobní digesce (AD), je pokročilá biologická technologie s více než 20 000 výrobními zařízeními, včetně více než 1 300 zařízení vyrábějících biometan. Další výhodou je, že tyto procesy jsou založeny na evropském dodavatelském řetězci, což přispívá k odolnosti tím, že se snižuje závislost na zdrojích ze třetích zemí. Odvětví navíc těží z bohaté dostupnosti udržitelných surovin, a to i v oblastech uvedených v RED III, přičemž hlavní potenciál surovin pro AD v roce 2030 pochází z hnoje, zemědělských zbytků a průmyslových odpadních vod.

Oblasti urychlení obnovitelných zdrojů pro bioplyn a biometan by měly být zmapovány a posouzeny na místní úrovni na základě těch zón, kde je k dispozici dostatek udržitelných vstupních surovin a rozvinutá plynárenská infrastruktura, aby se zaručilo, že zavedení budoucích výrobních projektů do plynárenské sítě bude technicky proveditelné a ekonomicky dostupné. Pro zlepšení povolovacího procesu je zásadní zavedení územního plánování oblastí, kde se výroba bioplynu a biometanu upřednostňuje: očekává se, že v těchto oblastech zaměřených na podporu udržitelného biometanu bude povolovací proces rychlejší. Pokyny by navíc měly doporučit spolupráci vnitrostátních orgánů s provozovateli

²Gas for Climate, Manual for National Biomethane Strategy, 2022, p. 7.

plynárenských sítí, aby bylo možné toto mapování provést přesně. Usnadnění spolupráce mezi místními orgány, členskými státy, provozovateli přenosových soustav a provozovateli distribučních soustav je pro mapování potenciálu výroby biometanu a stávající infrastruktury plynárenských soustav zásadní. Kromě toho by úředníci zodpovědní za správu a povolování měli mít k dispozici potřebné pokyny, aby porozuměli složitosti projektů a práci v digitalizovaném prostředí. Tenhle krok je zásadní, protože v příslušných orgánech může docházet k nedostatku znalostí o procesech výroby bioplynu a biometanu, zejména v oblastech, kde je málo míst pro výrobu bioplynu a biometanu a kde je s touto technologií málo zkušeností.

Důrazně doporučujeme, aby členské státy poskytly více pokynů pro zohlednění projektů obnovitelného teplotního.

Co se týče mapování oblastí pro fotovoltaiku, EREF by rád viděl konkrétní odraz v dokumentu s pokyny: Pro projekty fotovoltaických elektráren by mělo být mapování specifické pro danou technologii a zaměřené na pozemní fotovoltaická zařízení. Urychlení oblastí pro střešní fotovoltaické instalace nemá smysl, protože tyto projekty jsou již obvykle vyňaty z posuzování vlivů na životní prostředí a jejich povolení trvá méně než jeden rok.

Mapování by nemělo vymezovat omezené, striktní zóny pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie. Místo toho by mělo identifikovat příznivé zóny s potenciálem pro rozvoj fotovoltaiky (nejlépe pozemní), který odpovídá nadnárodním cílům v oblasti solární energie. Na rozdíl od jiných technologií, jako je větrná energie, by účelem mapování neměla být koncentrace projektů v přísně vymezených oblastech. Vzhledem k tomu, že fotovoltaické projekty jsou ze své podstaty přizpůsobivé a univerzální, měl by se pro ně využít jiný přístup.

Zajištění více větrné energie: Pokyny by měly zajistit transparentnost a jasnost, zejména s ohledem na cíle, kterých má být dosaženo. Při určování a vymezení oblastí pro urychlení obnovitelných zdrojů energie z větru je zásadní, aby výběr vycházel z konkrétních a transparentních kritérií. Mapování oblastí pro akceleraci obnovitelných zdrojů ze strany členských států by mělo být v souladu s cíli EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2050 a mělo by se zaměřit na uhlíkovou neutralitu nad rámec cílů do roku 2030. Po stanovení oblastí urychlení by přidávání nových mohlo být náročné. Členské státy by měly využít výše uvedenou možnost čl. 15c odst. 4 k urychlení povolovacích procesů. Přeměna stávajících vymezených oblastí pro větrnou energii na oblasti pro urychlení by mohla výrazně urychlit povolování větrné energie.

Přesnost je klíčová při určování optimálních oblastí pro větrnou energii na pevnině, což je třeba zajistit v pokynech. Naléhavě však žádáme, aby se uplatňování oblastí urychlení obnovitelných zdrojů neomezovalo pouze na konkrétní oblasti, jako je například znehodnocená půda. V Německu bude mnoho starších turbín připraveno k obnově v

oblastech, kde se stav životního prostředí mohl v průběhu času změnit. Urychlovací oblasti by v těchto případech byly právním nástrojem pro snadnější repowering. Proto varujeme před stanovením dalších regulací nad rámec těch, které jsou stanoveny ve směrnici, která tuto možnost omezuje. Tím se zajistí, že členské státy budou moci vymezit značný rozsah oblastí urychlování obnovitelných zdrojů energie, aby splnily své příslušné cíle v oblasti zavádění obnovitelných zdrojů energie do roku 2030.

Vymezení oblastí s obnovitelnými zdroji energie by navíc nemělo přidávat k byrokratickým postupům, ale naopak snížit potřebné úsilí. Jinak by to mohlo vést k ještě pomalejšímu povolování. Již nyní je na národní úrovni potřeba kvalifikovaných pracovníků pro vydávání povolení.

Úkolem územního plánování je podpořit rozvoj projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie vytvořením dalších zón usnadňujících jejich zavádění, zapojením místních orgánů v rané fázi a poskytnutím správné úrovně informací developerům co se týče potenciálu rozvoje i omezení na daném místě. Při vymezování lokalit pro projekty obnovitelné energie by však měly být zohledněny odborné znalosti developerů projektů: ti mají cenné know-how v oblasti umístování projektů a již spolupracují s místními orgány na otázce přijetí ze strany veřejnosti. Úloha vnitrostátních orgánů by proto měla být oddělena od úlohy developerů projektů.

Všechny relevantní informace musí být volně a veřejně přístupné v použitelném formátu (např. na bázi GIS). Mapování obnovitelných zdrojů by mělo sloužit poskytování informací orgánům veřejné správy a tvůrcům projektů o dostupnosti obnovitelných zdrojů, stavu půdy, citlivosti z hlediska biologické rozmanitosti a také o přítomnosti síťové infrastruktury.

Celá činnost, zejména metodika a klíčová kritéria pro vymezení příznivých oblastí a oblastí urychlování obnovitelných zdrojů, musí být koordinována na národní či nadnárodní úrovni, pravidla je třeba stanovit v pokynech. Nelze se spoléhat pouze na místní orgány. Hrozilo by riziko užívání rozdílných metodik a svévolného rozhodování na místní úrovni. Pokyny by také měly od členských států požadovat, aby při vymezení oblasti urychlení obnovitelných zdrojů upřesnily, proč se neočekává, že by projekty obnovitelné energie v této oblasti měly významný vliv na životní prostředí, a jaký by tedy měl být rozsah screeningu projektu, zejména co by "s vysokou pravděpodobností vyvolalo významné nepředvídané nepříznivé účinky s ohledem na citlivost zeměpisných oblastí z hlediska životního prostředí".

Pokyny by měly zdůraznit, že vymezení urychlených oblastí pro projekty obnovitelné energie nesmí vést k tomu, že projekty obnovitelné energie nebudou schváleny jinde nebo že mimo urychlené oblasti budou povolovací procesy obtížnější než dnes.

Závěrem bychom také Komisi vyzvali, aby se zaměřila na některá konkrétní opatření týkající se mimo jiné širších úvah o územním plánování, využití půdy, zapojení zúčastněných stran a veřejnosti. Mohla by se zaměřit na témata, jako např.:

Podporu členských států, aby definovaly oblasti, kde jsou dodávky, skladování a poptávka po energii z obnovitelných zdrojů na místě. To jsou například přístavy, průmyslová uskupení a oblasti, kde lze snadno nasadit nové technologie vedle již fungujících projektů. A také vybídnutí členských států, aby zajistily specializované administrativní týmy z ústředních a místních orgánů, které by zrychlily povolovací procesy v jednotlivých oblastech urychlení.

Dále by se pokyny měly zaměřit na způsob, jakým lze v jednotlivých členských státech urychlit politické rozhodování orgánů, které udělují povolení pro projekty výroby energie nebo energetické infrastruktury. To může umožnit rychlejší vyřizování záležitostí. Do hodnotící studie lze zahrnout příklady, jako je zřízení zvláštních rad nebo státních výborů v oblasti výroby energie či energetické infrastruktury.

Vytvoření infrastruktury (tj. datové schránky), která by členským státům pomohla usnadnit účinnější sdílení informací mezi průmyslovými odvětvími, provozovateli sítí a orgány v rámci oblastí urychlujících využívání obnovitelných zdrojů energie. Regulace hospodářské soutěže v rámci Evropské unie musí toto sdílení informací umožnit.

Zavedení pravidelných meetingů pro sdílení osvědčených postupů s/mezi členskými státy při urychlování rozvoje projektů a povolovacích procesů. Začínání každého projektu se společnou organizací, personálním obsazením, řízením, plánováním atd. Součástí je také plán účasti veřejnosti, v němž bude jasně uvedeno, které zúčastněné strany jsou zapojeny do jednotlivých fází projektu.